

DISKRIMINERING OCH RÄTTIGHETER - Viktiga begrepp

Diskriminering

När en individ blir missgynnad eller sämre behandlad än andra av skäl som har samband med diskrimineringsgrunderna (se nedan). Den svenska diskrimineringslagen skyddar mot diskriminering inom arbetslivet och utbildningsväsendet, när du köper varor eller tjänster och när du köper eller hyr bostad. Skyddet gäller också inom en rad andra viktiga samhällsområden, t.ex. hälso- och sjukvård, socialtjänst och socialförsäkringssystemet. Det är alltså företag och institutioner, inte privatpersoner, som kan diskriminera och bli anmälda för diskriminering.

Diskrimineringsgrunder

Enligt den svenska diskrimineringslagstiftningen finns sju diskrimineringsgrunder:

1. Ålder
2. Könsoverskridande identitet eller uttryck
3. Etnisk tillhörighet
4. Religion eller annan trosuppfattning
5. Funktionsnedsättning
6. Sexuell läggning
7. Kön

Hatbrott

Ett samlingsnamn för brott där motivet kan härledas till förutfattade meningar om en specifik grupp. Hatbrott strider mot de mänskliga rättigheterna och principen om alla människors lika värde. Hatbrottslagstiftningen utgår från hudfärg, etniskt eller nationellt ursprung, sexuell läggning, funktionsförmåga, religionstillhörighet och trosuppfattning.

Kränkande behandling

Knuffar, fasthållning, hot om våld, slag, sparkar, hån, elaka kommentarer, ryktesspridning, utstötning eller utfrysning. Både privatpersoner och anställda kan bli åtalade för kränkning/kränkande behandling.

Mobbning

Kränkande behandling eller trakasserier som upprepas flera gånger under ett visst tidsspänn.

Trakasserier

Kränkande behandling som har samband med diskrimineringsgrunderna.

RÄTTIGHETER OCH HANDLINGSUTRYMME

De mänskliga rättigheterna handlar om rätten att få skydd mot våld, trakasserier och diskriminering. Men de handlar lika mycket om rätten att bestämma över sitt eget liv och att inte begränsas i sitt handlingsutrymme.

Det är inte alltid samma personer som har större handlingsutrymme. På en arbetsplats kan en man ha större frihet än en kvinna att strunta i sitt utseende och större möjligheter att styra över samtalsämnen på kafferasten. Om samma kvinna är avdelningschef har hon mer inflytande i företaget och möjlighet att styra över både sina egna och mannens arbetsuppgifter.

Att avvika från en norm innebär ofta diskriminering och begränsningar av handlingsutrymmet. Att passa in på en norm medför fördelar som vi sällan ser eller tänker på. Att ha en ljus hudfärg innebär fördelar i många sammanhang. Men att ha en ljus hudfärg och samtidigt ha en funktionsnedsättning kan i många sammanhang innebära färre fördelar och mindre handlingsutrymme jämfört med en person med mörk hudfärg som saknar funktionsnedsättning.